

2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Behandlade förslag

Skrivelse 2015/16:74 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll.

Ett yrkande i en motion från den allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	5
Lagen om särskild utlänningskontroll	7
Reservation	9
Lagen om särskild utlänningskontroll, punkt 2 (SD)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Skrivelsen	10
Motion från allmänna motionstiden 2015/16	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Riksdagen lägger skrivelse 2015/16:74 till handlingarna.

2. Lagen om särskild utlänningskontroll

Riksdagen avslår motion

2015/16:2842 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 25 februari 2016

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Kent Ekeröth (SD), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S) och Sanne Eriksson (S).

Redogörelse för ärendet

Särskilda bestämmelser som syftar till att bekämpa terrorism infördes i svensk lagstiftning genom lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Bestämmelserna har ändrats vid flera tillfällen. Sedan den 1 juli 1991 återfinns de i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Parlamentarisk kontroll av regeringens tillämpning av bestämmelserna utövas genom att regeringen årligen lämnar en skrivelse till riksdagen.

I skrivelsen 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll (skr. 2014/15:74) redogör regeringen för tillämpningen av lagen under perioden den 1 juli 2014 – den 30 juni 2015 och för utvecklingen av den internationella terrorismen under samma period.

Utskottet behandlar i detta sammanhang ett motionsyrkande från den allmänna motionstiden 2015.

Utskottets överväganden

2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Skrivelsen

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll (skr. 2015/16:74). Skrivelsen omfattar perioden den 1 juli 2014 – den 30 juni 2015. Till grund för skrivelsen ligger ett underlag från Säkerhetspolisen (dnr Ju2015/04893/L4).

Tillämpningen av lagen under perioden 1 juli 2014–30 juni 2015

Av skrivelsen framgår att regeringen under den aktuella perioden har fattat ett beslut med stöd av lagen. Beslutet innebar ett avslag på ett överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om utvisning. Sedan Migrationsverkets beslut överklagats till regeringen överlämnade verket handlingarna i ärendet till Migrationsöverdomstolen för yttrande. Migrationsöverdomstolen yttrade sig och fann att det förelåg verkställighetshinder. Regeringen avskog därefter överklagandet och beslutade även i övrigt i enlighet med vad Migrationsöverdomstolen förordat i sitt yttrande.

Utvecklingen av den internationella terrorismen

I skrivelsen redovisar regeringen även utvecklingen av den internationella terrorismen och Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism.

Regeringen anför att sedan början av 2000-talet utgörs terrorhotet internationellt sett främst av aktörer motiverade av våldsbejakande islamistisk extremism, s.k. al-Qaidainspirerade aktörer, dvs. personer eller grupper som är anhängare till eller förespråkar en global eller regional våldsamt kamp mot vad som uppfattas vara islams fiender. Även terrorhotet mot Sverige och svenska intressen kommer främst från våldsbejakande islamistiska aktörer.

Resandet från Sverige till Syrien och Irak för att ansluta sig till våldsbejakande islamistiska grupper, framför allt den s.k. Islamiska staten i Irak och Levanten (Isil), har varit exceptionellt omfattande i förhållande till tidigare trender avseende al-Qaidainspirerat resande. Hittills har närmare 300 individer lämnat Sverige för att ansluta sig till våldsbejakande islamistiska grupper, som Isil, i Syrien eller Irak. Av dessa individer har ungefär 120 återvänt till Sverige

och 40 har avlidit. Av de ca 125 individer som fortfarande befinner sig i området är ca 40 kvinnor. Det finns inte några indikationer på att denna typ av resande kommer att avta i närtid. Individer som reser till konfliktområden för att delta i terrorrelaterad träning eller strid och sedan återvänder till sina hemländer har sedan länge pekats ut som ett allvarligt hot i flera länder.

Sverige har sedan 2008 fått en ökad negativ uppmärksamhet bland förespråkare av global våldsbejakande islamism, framför allt på grund av upplevda kränkningar av islam. Detta har också präglat motivbilden vid attentatsplanering och attentatsförsök. Attentaten i Paris och Köpenhamn i början av 2015 tyder på att tidigare upplevda kränkningar av islam kan ha samband med attentat under lång tid framöver. Till motivbilden hör sannolikt även upplevda militära aggressioner mot muslimska länder. Sveriges internationella militära engagemang, exempelvis insatsen i Afghanistan, har medfört att Sverige uppfattas som ett legitimt mål.

Sommaren 2014 inledde en USA-ledd koalition ett militärt ingripande mot våldsbejakande islamistiska mål i Irak. Ledande personer inom dessa nätverk och grupper uppmanade då enskilda individer i väst att genomföra attentat mot mål i väst.

Sedan 2010 har antalet attentat och attentatshot med koppling till Sverige ökat. Under samma tid har Sverige i större utsträckning kommit att omnämnas som ett legitimt attentatsmål. Detta medförde att hotnivån avseende terrorism i Sverige höjdes hösten 2010 från lågt till förhöjt hot, dvs. från två till tre på en femgradig skala. Hotnivån låg sedan kvar på den nivån fram till den 18 september 2015 då hotnivån höjdes från förhöjt till högt hot, dvs. från tre till fyra på den femgradiga skalan.

Separatistiska grupper i Sverige bedöms sedan 2014 inte utgöra något terrorhot. Med separatistiska grupper avses grupper av individer som sympatiserar med olika utländska separatistiska grupperingar som ägnar sig åt terrorrelaterad verksamhet internationellt. Även terrorhotet från vit makt-miljö och den autonoma miljön bedöms vara lågt.

Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism

Terrorism är ett globalt hot som kräver internationellt samarbete baserat på multilaterala ramverk och lösningar. FN:s generalförsamling antog 2006 en övergripande FN-strategi mot terrorism (A/RES/60/288). Strategin är ett centralt dokument i det globala arbetet mot terrorism, och en översyn och rapportering om genomförandet av strategin görs vartannat år. Ett arbete pågår inom FN med att ta fram en övergripande FN-konvention mot terrorism. Sverige arbetar aktivt genom EU för att nå en överenskommelse om en sådan övergripande FN-konvention. FN arbetar även med att utarbeta en särskild handlingsplan om förebyggande arbete mot terrorism och våldsbejakande extremism. Sverige är även aktivt inom detta arbete. Under 2014 antog FN två resolutioner (2170 och 2178) mot terrorism med fokus på hotet från utländska terroriststridande.

Sverige stöder det samarbete som pågår inom EU för att möta hotet från terrorism. EU:s utrikesministrar antog den 20 oktober 2014 en strategi för kampen mot terrorism och utländska terroriststridande i Syrien och Irak. Under 2015 har EU:s samarbete mot terrorism intensifierats ytterligare. EU:stats- och regeringschefer antog i februari 2015 ett särskilt uttalande om att förstärka insatserna mot terroristhot ytterligare för att säkerställa allmänhetens säkerhet, motverka radikaliserings och främja tolerans och icke-diskriminering.

Säkerhetspolisens arbete mot terrorism har under perioden i hög grad fokuserat på resande till våldsbejakande islamistiska grupper i utlandet. Säkerhetspolisens arbete har bidragit till att förhindra terroristbrott i Sverige och utomlands. I arbetet med att förhindra terroristbrott har Säkerhetspolisen ett omfattande internationellt samarbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Lagen om särskild utlänningskontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ändringar i lagen om särskild utlänningskontroll.

Jämför reservation (SD).

Motionen

I motion 2015/16:2842 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) yrkas att lagen om särskild utlänningskontroll ska skärpas. Motionärerna föreslår bl.a. att formuleringen ”får utvisas” ska bytas ut mot ”ska utvisas”, att Säkerhetspolisen ska meddela beslut om utvisning, att all utvisning som sker med stöd av lagen ska utgöra ett livstidsförbud mot att återvända till Sverige, att de som dömts till utvisning enligt lagen som huvudregel ska tas i förvar medan de inväntar verkställighet, att om det finns verkställighetshinder ska personen i första hand utvisas till sitt ursprungsland och i andra hand ska regeringen upprätta ett avtal med tredjeland dit personen kan utvisas med stöd av lagen, att alla personer som döms till utvisning ska registrera sina fingeravtryck, sitt dna och ett foto för att dessa uppgifter sedan ska kunna kontrolleras mot personer som söker uppehållstillstånd, medborgarskap, asyl eller något annat.

Bakgrund

Det följer av lagen om särskild utlänningskontroll att en utlännings ska kunna utvisas med hänsyn till rikets säkerhet eller om det kan befaras att personen kommer att begå eller medverka till terroristbrott. Lagen kan även användas

om brottsligheten riktar sig mot ett annat land än Sverige. Ett beslut om utvisning ska förenas med ett förbud för utlänningen att utan tillstånd av regeringen återvända till Sverige. Förbudet meddelas för en viss tid eller utan tidsbegränsning. Om en utvisning inte kan verkställas på grund av att det t.ex. finns risk för dödsstraff eller tortyr i det land som personen ska utvisas till ska antingen utvisningen skjutas upp eller personen beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Medan personen lever kvar i landet kommer en viss kontroll från de brottsbekämpande myndigheterna att kunna utföras, t.ex. husrannsakan eller att personen i fråga ges anmälningsplikt vid vissa tidpunkter på en polisstation.

Utskottet har flera gånger tidigare tagit ställning till liknande motionsyrkanden som det nu aktuella, senast våren 2015. Utskottet ansåg då att bestämmelserna i lagen om särskild utlänningskontroll är väl avvägda och avstyrkte yrkandena (bet. 2014/15:JuU13 s. 6). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:151).

Utskottets ställningstagande

Särskilda bestämmelser som syftar till att bekämpa terrorism infördes i svensk lagstiftning genom lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Reglerna syftade till att göra det möjligt att hindra presumtiva terrorister från att komma in eller stanna kvar i Sverige och att skapa utrymme för kontroll i de fall dessa personer av asylrättsliga skäl ändå måste ges en fristad här i landet. Bestämmelserna har ändrats vid flera tillfällen och återfinns sedan den 1 juli 1991 i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

De terroristdåd som skett under de senaste åren samt det ökande resandet till konfliktområden har medfört att de frågor som behandlas i lagen om särskild utlänningskontroll har hög aktualitet. Det är naturligtvis av största vikt att Sverige har tillgång till de verktyg som krävs för att ha möjlighet att förhindra framtida attentat. Liksom andra länder måste Sverige skydda sig mot terroristhandlingar. Befolkningen i vårt land – både våra egna medborgare och de utlänningar som bor här – har ett självklart anspråk på att statsmakten söker bereda ett sådant skydd med medel som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Utskottet anser i detta sammanhang alltjämt att de nu aktuella bestämmelserna i lagen om särskild utlänningskontroll är väl avvägda och är därför inte berett att ställa sig bakom det förslag som lämnas i motion 2015/16:2842. Motionen avstyrks.

Reservation

Lagen om särskild utlänningskontroll, punkt 2 (SD)

av Kent Ekeröth (SD) och Adam Marttinen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2842 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD).

Ställningstagande

För oss som i första hand värnar svenska intressen och de svenska medborgarna är det uppenbart att lagen om utlänningskontroll måste skärpas. Vi föreslår därför följande ändringar:

- Formuleringen i 1 § bör skärpas för att klargöra att detta är huvudregeln.
- Säkerhetspolisen ska meddela beslut om utvisning.
- All utvisning med stöd av lagen ska utgöra ett livstidsförbud att återvända till Sverige.
- I väntan på verkställighet ska förvar vara huvudregel för alla som dömts till utvisning med stöd av lagen.
- Ett beslut av Säkerhetspolisen ska inte kunna omprövas av Migrationsverket utan ska i stället prövas av en domstol.
- Vid verkställighetshinder ska personerna i första hand utvisas till sitt ursprungsland, i andra hand ska regeringen se till att upprätta ett avtal med ett tredjeland dit personer kan utvisas med stöd av lagen och i sista hand ska personerna hållas i förvar tills de antingen kan utvisas eller, under polisens översyn, självmant lämnar landet, vilket de givetvis kan göra när som helst så länge de inte avtjänar något straff.
- Straffen för överträdelser enligt lagen bör skärpas. Miniminivån bör vara fängelse i ett år, och maxnivån bör höjas till exempelvis tre år.
- Det ska inte finnas någon möjlighet att undgå straff då en tidigare utvisad utlänningskontroll har återvänt till Sverige på grund av förföljelse.
- Slutligen så vill vi att de som döms till utvisning med stöd av lagen ska registrera sina fingeravtryck, sitt dna och sitt fotografi i en databas. Mot denna databas ska samtliga som söker uppehållstillstånd, medborgarskap, asyl eller något annat i Sverige kontrolleras.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder så att det vi nu anfört blir tillgodosett.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:74 2015 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Motion från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:2842 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagen om särskild utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.